

De Svenska Historiedagarna

30 SEPTEMBER–2 OKTOBER 2016

Karlskrona

Kunglig kuststad • Marin maktbas

PRELIMINÄRT
PROGRAM

Karlskrona

Kunglig kuststad • Marin maktbas

TID

Fredag 30 september

11.30 – 13.00

Lunch serveras på olika restauranger

Lunchbiljetter erhålles vid registreringen.

13.00 – 13.45

Invigning

Välkomstord av Historiedagarnas ordförande **Dag Klackenborg**.
Utdelning av Cliopriset, Stig Ramels pris och priset Årets historielärare.

13.45 – 14.30

Inledningsanförande

Föredragshållare meddelas senare på hemsidan.

14.30 – 15.00

Kaffe

15.00 – 16.00

Parallella seminarier

F 1 KARL XII:S KREDITORER

Det var ett restrött sällskap som landsteg i Karlshamn i januari 1716. Det hade varit på resande fot sedan november 1714, upplevt belägringen av Stralsund och gjort en dramatisk flykt över Östersjön innan det slutligen landade i Blekinge. Sällskapet var Karl XII:s kreditorer, en grupp bestående av »Pålacker, Turckar, Armenianer och Judar«. Den svenska armén hade under sin vandring genom Europa och långa vistelse i Osmanska riket tvingats låna stora summor av den osmanske sultanen och hetmanen i Ukraina, men också små summor av alla som hade något att låna ut. När svenskarna sedan återvände hem följde kreditorerna med som rikets gäster. I väntan på att lånen skulle lösas in fick de underhåll och boende i Sverige och gavs dessutom, som de första judarna och muslimerna i Sverige, tillstånd att utöva sin religion. Om denna ganska okända historia berättar **Ola Palmgren**, antikvarie vid Blekinge museum.

F 2 ATT UNDERVISA OM HISTORIEANVÄNDNING I GRUNDSKOLAN – OMÖJLIGT ELLER BARA SVÅRT?

Skolinspektionen genomförde 2015 en kvalitetsgranskning av historieundervisningen i grundskolan och kom bl.a. fram till att »undervisningen behöver utvecklas vad gäller att skapa samband mellan olika tidsdimensioner genom de ämnesspecifika förmågorna källkritik och historieanvändning«. Seminariet tar sin utgångspunkt i svårigheterna att undervisa kring kunskapsmålet »historieanvändning«. Rapportens huvudförfattare, **Andrés Brink Pinto**, redogör inledningsvis för undersökningen, som sedan kommenteras av **Mattias Ludvigsson** från Skolverket. Grundskollärare **Marcelle Thoursie** berättar om svårigheterna med att i grundskolan undervisa kring historieanvändning, och **Per Höjeberg**, lärarutbildare vid Stockholms universitet, reflekterar över orsakerna till detta och ger sedan några förslag på hur bristerna kan avhjälpas. Efter inläggen vidtar ett samtal mellan de medverkande.

Arrangör: Historielärarnas förening

F 3 FRÅGA LUND – FOLKBILDNING UNDER TELEVISIONENS GULDÅLDER

I september 1962 hade »Fråga Lund« premiär. Med sin kombination av lärdom, kvickhet och underhållning blev det ett omåttligt populärt tv-program och det skulle överleva i flera decennier. Huvudrollerna spelades av en skara egensinniga och färgstarka lundaprofessorer som besatt ett till synes oändligt vetande. Under 1960-talet blev de i det nyaste av medier representanter för en äldre akademisk kultur som vid denna tid utmanades av andra kunskapsideal. I detta föredrag för **Johan Östling**, docent i historia i Lund och ordförande i Clioprisets jury, oss tillbaka till televisionens guldålder och reflekterar över folkbildningens innebörd, mediernas omvandling och universitetets uppgift.

F 4 EN OFFICERSHUSTRUS LIV

Staden Karlskrona har av naturliga skäl alltid varit präglad av de militära och därmed manliga verksamheterna, men hur såg livet ut för kvinnorna? Anna Feychting (1872–1959), gift med en officer och bosatt i ett av annexen på Chapmanbostället, ger i sina dagböcker en inblick i officersfruarnas tillvaro i början av förra seklet. Till vardagsbestyren hörde att hjälpa maken med uniformer, skjortor och andra persedlar, men Anna hade också fullt upp med visiter, bjudningar, bridgekvällar och baler. Trots det kände hon sig som en fågel i bur och hoppades på att maken skulle omkommenderas. Fil.master **Åsa Olovsson** (Årets historielärare 2006) berättar om ett kvinnoöde för hundra år sedan.

Parallella seminarier**F 5 KARLSKRONA SOM ÖRLOGSBAS UNDER TRE HUNDRA ÅR**

Karlskrona grundades 1680 som huvudbas för den svenska örlogsflottan. Inom basområdet uppfördes landets största örlogsvarv, olika marina skolor och allt fler kaserner. Anläggandet av basen och varvet var, tillsammans med byggandet av själva staden, ett av de största projekt som den svenska stormakten gav sig in på. Även under Krimkriget, de båda världskrigen och det kalla kriget har staden fortsatt att spela en central roll som örlogsbas, trots konkurrens från andra hamnstäder. Vad är det som har gjort att Karlskrona kunnat fungera som örlogsbas i hela tre sekler? **Lars Ericson Wolke**, professor i historia vid Försvarshögskolan och författare till bland annat *Kapare och pirater i Nordeuropa under 800 år*, föreläser.

F 6 FORSKNINGSFRONTEN FLYTTAS FRAM (1)

Beijer-stipendiaterna, doktorander från historiska institutioner vid olika universitet och högskolor, presenterar sina pågående avhandlingsprojekt.

F 7 REGALSKPETTET KRONAN – HISTORIA OCH ARKEOLOGI UR DJUPET

I det grågröna diset och det tilltagande mörkret på havets botten, sex kilometer utanför Ölands ostkust, kan man skönja skuggorna av en tragedi – det trasiga skelettet av det som en gång var det mest praktfulla flytande palats som människohänder någonsin skapat i stormaktens Sverige. Under 35 år har vraket av regalskeppet Kronan undersökts av Kalmar läns museum. Mer än 30 000 föremål har bärgats. De ger en konkret bild den svenska stormakten och människorna som levde i den. Berättelsen kastar nytt ljus över livet ombord det stora krigsfartyget, över katastrofen och hur den kom att påverka samhällsutvecklingen. **Lars Einarsson**, historiker och marinarknolog, föreläser.

F 8 DEN IHÅLIGA JÄRNRIDÅN

Den traditionella bilden av kalla kriget, präglad av skarpa gränser mellan öst och väst, är idag utmanad av nya perspektiv. Då blicken breddas från ett snävt fokus på politisk eller diplomatisk historia till att också innefatta kulturella och ekonomiska perspektiv, visar sig plötsligt utbyten och kontakter som knappast enbart låter sig beskrivas i termer av propaganda. Vänskapsförbund, handelsförbindelser, turism och kulturmöten samt transnationella radio- och tv-sändningar visar att järnridån på intet sätt var ogenomtränglig. **Marie Cronqvist**, docent och lektor i mediehistoria vid Lunds universitet, berättar bland annat utifrån sin egen forskning om tv-samarbetet mellan Sverige och DDR.

TID

19.00

Mottagning med mingel och lättare förtäring på Marinmuseum

Vi avslutar fredagen i Marinmuseums vackra lokaler på Stumholmen. Byggnaden, utsträckt på en pir i vattnet, väckte vid öppnandet 1997 uppmärksamhet med sin stramt eleganta arkitektur och naturligtvis också för det spännande innehållet. Förutom dryck och tilltugg erbjuds möjlighet att bese museets utställningar.

TID

8.30 – 9.30

Lördag 1 oktober

Paneldebatt

EN VÄRLD I FÖRSONING

Ursäkter, granskningar och uppgörelser med det förflutna har på senare år blivit en global trend. Den svenska regeringens vitbok om övergrepp mot den romska minoriteten i Sverige är ett aktuellt exempel, försoningskommissionerna som granskat myndigheternas agerande mot urfolk i Australien och Kanada ett annat. Hit hör också försoningsförsök mellan stater vilket i Frankrike, Tyskland, Polen, Japan och Kina utmynnat i revision av läromedel. Ett annat uttryck för viljan att återvinna samhörighet var när påven 2015 bad om förlåtelse och barmhärtighet för förhållningssättet från katoliker gentemot andra kristna samfund i samband med reformationen. Varför är politiker och andra med inflytande på samhällsutvecklingen måna om att be om ursäkt för brott begångna i det förflutna, som de själva inte varit med om? Vad kan utgöra fallgropar i sådana försoningsprocesser? Om detta högst aktuella ämne samtalar **Kay Glans**, redaktör för tidskriften *Respons*, jesuitpater **Ulf Jonsson**, professor i religionsfilosofi vid Newmaninstitutet och chefredaktör för tidsskriften *Signum*, fil.dr **David Sjögren**, Uppsala universitet, som forskar om nationella minoriteter, och fil.dr **Bo Eriksson**, sekreterare i Svenska Historiska Föreningen och redaktör för *Historisk tidskrift*.
Arrangör: Svenska Historiska Föreningen

9.30 – 10.00

Kaffe

10.00 – 11.00

Parallella seminarier

L 1 BLEKINGE – ALLTID NÅGOT FÖR SIG

I slutet av 1800-talet började Lundahistoriker försöka etablera begreppet Skåneland för de landskap som legat under Skånelagen – Skåne, Blekinge, Halland och Bornholm. Men inte minst Blekinge har spjärnat emot och har en historia som är alltför fascinerande för att bli skåneländsk. Under förhistorien lämnar landskapet viktiga spår till frågorna om hur bofasta jägarna var, och hur bönder och jägare sedan levde jämsides. På vikingatiden ligger Blekinge i en östlig kulturkrets, som länge har mer gemensamt med den svenska kusten och först sent fogas in i det danska riket. Där görs länge skillnad mellan Lister och det övriga landskapet. På medeltiden tar städerna i Blekinge emot Smålands handel och blir en viktig del i Axelsönernas gränsöverskridande nordiska väld. När Sverige tar över kommer en av försvenskningens mest verksamma aktörer från Ronneby, och Karlskrona är länge den största staden i de nya landskapen, med fler invånare än Malmö. **Gunnar Wetterberg** är historiker och författare, ursprungligen diplomat.

L 2 KÄLLOR OCH KÄLLKRITIK I UNDERVISNINGEN

I seminariet talar tre föreläsare om hur källor och källkritik används på tre olika stadier i skolan. Professor **Anna Götlind**, Stockholms universitet, tar upp mellanstadiet med utgångspunkt i sin bok *Historiska källor om barn*. **Marcus Karlsson**, koordinator på Historieprogrammet, behandlar källanvändning på gymnasiet med utgångspunkt i sin nyskrivna övningsbok i historia. **Jan van der Salm**, högstadielärare vid Rutsborgskolan i Bjärred, talar om arbete med källor på Internet. Samtalet leds av **Håkan Danielsson**, koordinator på Historieprogrammet.

Arrangör: Historielärarnas förening

L 3 EN SKURK PÅ RYMMEN I 1800-TALET SVERIGE

Genom olika historiska dokument och handlingar från mitten av 1800-talet får vi lära oss mer om tjuven Sven Sjölin. Vi följer honom genom kyrkböcker, militära handlingar, domböcker, fängelsehandlingar, länsstyrelsens diarium och utredningar och sist men inte minst de läkarhandlingar som finns kvar efter Sven Sjölin's obduktion. För hur dog han egentligen? **Niklas Hertzman**, genealog och personhistoriker, visar och berättar om vilka historiska skatter man kan finna i Arkiv Digital's enorma databas, oavsett om det gäller personhistoria, historieundervisning, hembygdsforskning eller släktforskning.

Arrangör: Arkiv Digital

L 4 GENDER AND WORK – VEM GJORDE EGENTLIGEN VAD?

Det stora forskningsprojektet »GaW« vid Uppsala universitet tillkom med syftet att öka kunskapen om mäns och kvinnors arbete i Sverige under perioden 1550–1800. Att jordbruket försörjde de flesta och att flertalet var bönder är ingen ny kunskap, men projektet har kartlagt förhållandena mer konkret än så. Vad gjorde egentligen en bonde på dagarna, rent praktiskt? Vad gjorde hans hustru, drängen och barnen? Såg det olika ut i olika delar av landet? Förändrades det över tid? Vilka uppgifter sköttes av mästaren i ett hantverkarhushåll och vad gjorde hantverkarhustrun? Och vad gjorde egentligen en adelsman om dagarna? Resultaten har samlats i en unik databas, tillgänglig för forskare, studenter och allmänhet, och kan alltså användas t.ex. vid uppsatsskrivande. Fil.dr **Sofia Ling**, som inom projektets ram gjort en studie om Stockholmskvinnor, *Konsten att försörja sig: kvinnors arbete i Stockholm 1650–1750*, berättar om utgångspunkterna, resultaten och användarmöjligheterna.

Parallella seminarier**L 5 »ALLA DESSA TIDNINGAR!«**

I år firar vi att det är 250 år sedan Sveriges och världens första tryck- och yttrandefrihetsförordning infördes. Många nya tidningar uppstod runt om i landet. Vilka var de och vad skrev de om? Hur använde de friheten och allt det material som nu blev tillgängligt genom att allmänna handlingar samtidigt blev offentliga? Bland det fåtal tidningar som redan uppstått vid sidan om huvudstadens *Post- och Inrikes Tidningar*, fanns *Carlskrona Weckoblad*, grundad 1754. Karlskronas läge som örlogshamn och utpost mot Europa gjorde den till en av de viktigaste då nyheter från utlandet kunde nå Karlskrona en vecka före Stockholm. *Carlskrona Weckoblad* hade också en unik tidig tradition med tre generationer kvinnor som utgivare och innehavare av det kungliga boktryckarprivilegiet. Medverkande är **Lars-Åke Engblom**, professor i medie- och kommunikationsvetenskap och **Kristina Lundgren**, docent i journalistik.

Arrangör: Presshistorisk förening

L 6 FORSKNINGSFRONTEN FLYTTAS FRAM (2)

Beijer-stipendiaterna, doktorander från historiska institutioner vid olika universitet och högskolor, presenterar sina pågående avhandlingsprojekt.

L 7 ATT SKRIVA POPULÄR HISTORIA

Populär Historia grundades 1991 och fyller nu alltså 25 år. Sveriges första historiemagasin har under ett kvarts sekel väckt och utvecklats historieintresset hos hundratusentals läsare. En av framgångsnycklarna är valet av externa skribenter och samarbetet med dessa. I tidskriften medverkar såväl journalister och författare, som forskare inom olika områden med historisk koppling. Med sina respektive erfarenheter och kunskaper bidrar de till ett varierat innehåll. Men hur går det egentligen till att producera en artikel i *Populär Historia*? Varifrån kommer idén? Hur väljs upplägg

och teoretisk nivå? Hur mycket research krävs och var hittas bilder? Kring dessa och andra frågor som hopar sig bakom de redaktionella kulisserna samtalar *Populär Historias* chefredaktör **Jacob Wiberg**, frilansjournalisten och författaren **Anna Larsdotter** och **Lars Ericson Wolke**, författare och professor i militärhistoria på Försvarshögskolan i Stockholm.

Arrangör: *Populär Historia*

L 8 HUMANISMENS FÖDELSE

När humanistisk bildning och utbildning förekommer i det offentliga samtalet numera, görs det ofta i anslutning till föreställningar om kris och bristande nytta. Men hur togs den humanistiska rörelsen emot när den grundades i senmedeltidens Italien? Nog måste den ha svarat mot ett samhälleligt behov för att kunna slå igenom och rentav bli samtidens viktigaste intellektuella strömning? **Anders Bergman** har i sin nya bok *Humanismens födelse* studerat humanismens första tvåhundra år, cirka 1260–1460, och berättar i sitt föredrag om hur tankar inom etik och retorik uppstod i nära samarbete med de nybildade och nyrika italienska stadsstaterna, och att humanismen, hur den än senare kom att bli, var allt annat än världsfrånvärd eller en enbart akademisk angelägenhet.

12.15 – 13.45

Lunch

13.45 – 14.45

Parallella seminarier

L 9 SVENSK SALPETER TILL VARJE PRIS

– OM LADOR, KONSULTER OCH »SJUDANDE PATRIOTER« EFTER 1809

Sverige 1809 var ett land i kris. Ett av krisens många ansikten var bristen på salpeter inom rikets nya gränser. Salpetern var huvudingrediens i svartkrutet och utan krut tystnade både kanoner och gevär. Före rikssprängningen kom huvuddelen av den svenska salpetern från Österbotten som sedan freden 1809 var en del av det ryska imperiet. Utmaningen var stor, men Sverige lyckades inom några år tack vare småskrifter för allmogen, österbottniska allmogekonsulter och salpeterlador – den tidens *high tech* – få upp tillverkningen på en nivå som svarade mot behovet. Ett översvallande rikt källmaterial i arkiven ger ett svar på frågan om hur det var möjligt. Föreläsare är fil.mag. och pol.mag. **Britt-Marie Villstrand**, verksam som fakultetskoordinator vid Åbo Akademi i Finland, och professorn i nordisk historia vid samma lärosäte **Nils Erik Villstrand**.

L 10 BÖDLAR I SVENSKT 1600-TAL

Bödlar var anställda att verkställa dödstraff och kroppsbestraffningar som hade utdömts i domstolar runt om i riket. På bödelns lott låg även andra uppgifter, som att tömma latriner, kastrera hästar och dra hudar. Sådant önskade ingen hederlig människa befatta sig med. Bödeln var därför förskjutet och människor fruktade honom av rädsla för att själva »smittas« av hans skam. Vem önskade ha ett yrke som bödel? Vem kom egentligen på fråga för tjänsten, och vilka var bödelns arbetsvillkor och umgängesformer? **Annika Sandén**, docent i historia och författare till boken *Missdådare: brott och människoöden i svenskt 1600-tal* föreläser om bödelns levnadsvillkor och sociala liv under den svenska stormaktstiden.

L 11 POVEL OCH HISTORIEN

Povel Ramel, den glasögonprydda revymakaren med den karakteristiska gluggen mellan framtänderna och med de kluriga och kvicka låtarna, var en nyskapande underhållare vars musik och texter var betydligt mer än bara »crazy«. Den kritik för bristande samhällstillvändhet som under det radikala 70-talet riktades mot honom tillbakavisades av Tage Danielsson, som ansåg att hans »musikaliska härnadståg mot cynisk idiotmusik och dålig kvalitet« var ett kulturpolitiskt storverk. I sin enorma produktion inspirerades Povel Ramel inte bara av samtida artister och sångstilar, utan anspelade också på företeelser och händelser både i det förflutna och i samtiden. Om denne tämligen unika musikskaapare och de influenser som påverkade honom berättar **Johanna Broman Åkesson**, fil.dr i musikvetenskap, folkbildare och författare till flera böcker.

L 12 VAD SKILJER OCH FÖRENDAR JUDAR, KRISTNA OCH MUSLIMER?

Judendom, kristendom och islam kallas abrahamitiska religioner eftersom de betraktar patriarken Abraham som förebild och stamfader. Den gemensamma tron på Gud som skaparen innebär att

15.00 – 16.00

livet på jorden är en gåva och att människan har fått uppgiften att förvalta skapelsens möjligheter. Som Guds avbild har hon goda förutsättningar, men ondska och svaghet försvårar. Mose får Tora som grund för det judiska folkets uppdrag som Guds språkrör. De kristna anser att Guds väsen uppenbaras fullkomligare genom Jesus liv, död och förkunnelse. Enligt muslimer kommer Muhammed som den sista profeten, med Koranen, den korrekta versionen av de tidigare profeternas uppenbarelser. Gudsbild och livsideal förenar de tre religionerna; människosynen skiljer dem delvis åt. Att vara god genom att förvalta skapelsens gåvor och fördela dem rättvist är människans uppgift. Guds barmhärtighet garanterar att alla misslyckanden blir förlättna, även om villkoren för detta varierar, liksom synen på livet efter döden. Likheter är långt större än vad aktuella motsättningar kan ge intryck av. **Christer Hedin** är religionshistoriker och universitetslärare i Stockholm.

Parallella seminarier

L 13 ÖRLOGSSTADEN I STORMAKTSTID OCH KALLT KRIG – PERIFERI ELLER CENTRUM?

Stormaktstidens samhälle kan förefalla avlägset, närmast exotiskt. Kriget med dess dramatik har präglat framställningen, och 1600- och 1700-talets samhälle framstår som skilt från det moderna fredliga Sverige. Ska vi betrakta det som en parentes i moderniseringen eller som en tid som präglat moderniseringen av Sverige? I Karlskrona framträder bilden av en plats där konfrontationen mellan gammalt och nytt accentuerades. Militära ambitioner utmanade gamla produktionssätt och politiska allianser testades. I spåren av hur örlogsflottan, staden och amiralitetet tvingades hantera konkreta problem, som 1700-talets pest, synliggörs det »moderna« i det tidigmoderna. **Karl Bergman**, som inleder, är docent i historia vid Lunds universitet och har varit verksam som lektor vid Blekinge Tekniska Högskola.

Under 1980-talet tog kalla kriget ny fart. I forskningen ses denna senare del av kalla kriget ofta som lika allvarlig som 1950-talet. Sveriges säkerhetspolitiska situation och även vardagslivet påverkades – under 1980-talet kanske främst genom ubåtskränkningarna, som än idag är föremål för debatt. Mer sällan diskuteras kalla krigets inverknings lokalt och regionalt. I denna del av föreläsningen studeras den lokala kontexten utifrån blekingska morgontidningars rapportering om Sveriges och Blekinges situation. Hur påverkades Blekinge av det kalla kriget under åren 1980–1985? Hur rapporterade lokala morgontidningar om situationen? Fil.dr **Andreas Linderoth** är forskningssamordnare vid Marinmuseum och intresserar sig i sin forskning främst för kalla kriget samt 1800- och 1900-talets örlogshistoria.

L 14 DE SMÅ DÅ – PERSPEKTIV PÅ BARNDOMENS HISTORIA

Barn i västvärlden går i skolan varje dag, de får mat och omtanke av sina föräldrar och FN:s barnkonvention garanterar deras rätt till liv och frihet. Men hur ser det ut i den övriga »moderna« världen där det finns barn som arbetar i gruvor, är soldater eller flyktingar undan krig? Och hur hade barn det under den period som i de nordiska länderna fått stå modell för det »traditionella« samhället – det vill säga medeltiden? Med starkt engagemang berättar **Eva Österberg**, professor i historia, om den tidens moraliska universum, känslökultur och livsvillkor för barn. Föddes det många barn och överlevde de spädbarnsåldern? Sågs de som individer med olika utvecklingsstadier? Vilken etik predikade kristendomen och de medeltida lagarna? Hade barnen några rättigheter? Och hur var det egentligen med föräldrarnas kärlek till de små då?

L 15 UNDERVISNING OM FÖRINTELSEN – TRADITIONER, UTMANINGAR OCH MÖJLIGHETER UR ETT INTERNATIONELLT PERSPEKTIV

Oscar Österberg vid Forum för levande historia, fil.dr och en av forskarna bakom rapporten, redogör för resultaten av det omfattande internationella forskningsprojekt som genomförts av IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance). Metastudien analyserar forskningsresultat gällande bland annat förutsättningar och hinder för undervisning om Förintelsen, såsom styrdokument, pedagogiska utgångspunkter, nationella narrativ och lärarens roll i det multietniska klassrummet, samt minneskultur och syn på den historiska platsens roll för lärande. Kartläggningen belyser situationen i ett 40-tal länder i femton språkområden.

Arrangör: Forum för levande historia

16.00 – 16.30

Kaffe

16.30 – 17.30

Parallella seminarier

L 16 KVINNOR OCH KRIG = EXPLOSIVT!

I traditionell militärhistoria har kvinnor ofta blivit fotnoter eller kuriositeter utan koppling till det reella kriget. Samtidigt har kvinnohistoriska studier i regel inte intresserat sig för kriget som sådant – som aktiv våldshandling och förändrare av samhällen. Krig och kvinnor har helt enkelt inte ansetts höra ihop. Men om man för samman dessa två storheter kan man hitta nya vinklar på såväl militär historia som genus. **Anna Larsdotter**, författare och journalist, berättar utifrån sin nya bok om kvinnors aktiva deltagande i krig från 1600-tal till 1900-tal.

L 17 FABIAN MÅNSSON – FRÄLST SOCIALIST FRÅN FISKEBYGD

Fabian Månsson (1872–1938) var en av den svenska arbetarrörelsens särlingar. Uppvuxen i en fattig fiskar- och jordbrukarfamilj på Hasslö i Blekinge, med kort skolgång, nådde han genom egen läsning en högre bildning än de flesta. Hembygden präglades av väckelsen och han verkade några år som frälsningssoldat, närmast född in i omsorgen om de fattiga och undertryckta. Hans politiska predikokunst firade triumfer i arbetarpress och i riksdag. Politiskt rörde han sig från socialistisk radikalism till ett ställningstagande för både socialism och monarki. Hans historiska författarskap var omfattande. Om denne mångsidige och fascinerande politiker berättar professor **Torbjörn Nilsson**, Södertörns högskola.

L 18 KVINNANS PLATS I HISTORIEN

Vilken är kvinnornas plats i historien – och vilken bör den vara? Återkommande debatteras i vilken mån kvinnor glöms bort i historieskrivningen eller om det bara är vissa högreståndskvinnor som står att finna i källorna medan de mer obemärkta negligeras. Professor **Marie-Louise Rodén**, Högskolan Kristianstad, och **Charlotte Vainio**, doktorand i historia vid Helsingfors universitet, reflekterar över möjliga, rimliga och lämpliga slutsatser för vår tid.

L 19 EN NY BILD AV DAHLBERGHS BILDER

Erik Dahlberghs *Suecia antiqua et hodierna* är ett av de viktigaste verken i svensk bokhistoria, men också ett av de mest förtalade – gravyrerna avfärdas ofta som överdrifter och propaganda. Men hur rättvist är ett sådant omdöme? Hur ska man läsa Dahlberghs teckningar och gravyrer, och vad säger de om 1600-talets Sverige? **Jonas Nordin**, docent i historia och ansvarig för Kungliga bibliotekets arbete med att digitalisera denna bildskatt, presenterar en ny bild av »Suecian«.

L 20 250 ÅR AV TRYCKFRIHET

För 250 år sedan förbjöds censuren av tryckta skrifter genom införandet av »1766 års nådiga förordning angående skrif- och tryckfriheten«. Friheten blev kortvarig. Den snöptes snart av Gustav III, mer road av tryckfrihetens idé än dess praktik. Efter hans död öppnades ett fönster, men det slogs snabbt igen. Hans olycksalige son drog omsorgsfullt för även gardinerna. 1809 års revolution medförde verklig tryckfrihet, men även den möttes av reaktion i Jean Baptiste Bernadottes gestalt. Redan som kronprins drev denne igenom indragningmakten, vilken han som konung använde för att hantera den spirande pressen. Men i likhet med den fred som begynte med Karl XIV Johan, bestod tryckfrihetslagstiftningen. **Hans-Gunnar Axberger**, professor i konstitutionell rätt med tryckfrihet som specialitet, föreläser.

19.00

Middag på Scandic Hotel

Trerättersmiddag med vin och kaffe serveras.

Söndag 2 oktober

10.00 – 12.00

S 1 PROMENAD I VÄRLDSARVET

Under denna vandring får vi se och lära mer om världsarvsstaden Karlskronas unika stadsplanering från 1700-talet och dess vackra byggnader och miljöer. Här bjuds på utmanande arkitektur, intressant offentlig konst och kända landmärken. Vi går över norra Europas största stenbelagda torg, inte olikt en italiensk piazza och liksom en sådan också omgiven av monumentala byggnader – Fredrikskyrkan, Trefaldighetskyrkan och Rådhuset. Här finns också stadsgrundaren Karl XI:s staty och den gamla vattenborgen. Vi fortsätter till Amiralitetsparken med sin gamla klockstapel, passerar högvakten i örlogshamnen och vandrar vidare till Marinens amiralitetskyrka där stadens mest kända invånare, en ålderstigen båtsman i trä, håller till. Turen går vidare förbi Kungsbron – stadens officiella »entré« – och bastionen Aurora, samt till länsresidenset där vi kan skåda »Smörasken« och Stumholmen från kajsidan.

Samling vid Karl XI:s staty på Stortorget kl. 10.00. Turen slutar kl. 12.00.

Pris: 100 kr inkl. moms

10.00 – 11.30

S 2 OM RYSSEN KOM

1900-talets teknikutveckling på det militära området påverkade Karlskrona i hög grad – men inte alltid så att det syntes. Ledningscentraler, förråd och verkstäder sprängdes ner i anläggningar under jord. Samtidigt fanns problemet med att landets största marinbas låg mitt i en stadskärna, och av denna anledning kom det att under 1900-talet byggas över fyra hundra skyddsrum för civilbefolkningen. Det största av dem stod färdigt 1959 och hade plats för närmare sextusen människor. Följ med på en vandring under jord i centrala Karlskrona! Vi besöker de allra första anläggningarna från 1900-talets början och 1930-talets skyddsrum dit civilbefolkningen skulle ta sin tillflykt vid eventuella luftangrepp under andra världskriget. Så går vi trettio meter ner i urberget och ser hur högteknologin från 1950-talet skulle skydda sextusen människor vid ett kärnvapenangrepp mot Karlskrona.

Samling vid Rådhustrappan på Stortorget kl. 10.00. Turen slutar kl. 11.30.

Pris: 195 kr inkl. moms

9.00 – 13.00

S 3 SKEPPSBYGGGE OCH REPSLAGERI I FLOTTANS TJÄNST

Turen inleds med en rundtur i staden i buss som sedan kör till örlogshamnen. Vi passerar genom högvakten och hamnen och fortsätter ut på Lindholmen, där det gamla örlogsväret ligger. Här står Sveriges första inbyggda stapelbädd, Wasaskjulet, från slutet av 1700-talet, tillkommet för att skrov och byggnadsmaterial skulle stå skyddat under den långa byggnadstiden. Intill ligger

Polhemsdockan, byggd 1717–24, som väckte internationell uppmärksamhet för sin storlek och avancerade konstruktion. Allra äldst är repslagarbanan, Sveriges längsta träbyggnad, från 1693. Här tillverkades alla typer av tågvirke, och vi kommer att få prova på att själva slå rep. Under besöket på Lindholmen serveras kaffe med bulle. Av säkerhetsskäl behöver marinen ha personnummer och medborgarskap på de deltagare som anmäler sig.

Hämtning vid respektive hotell från kl. 9.00. Återkomst kl. 13.00.

Pris: 345 kr inkl. moms

9.00 – 16.00

S 4 EN RESA GENOM TVÅTUSEN ÅR

Denna färd genom seklerna tar sin början vid byn Vång, bevarad i samma skick som före enskiftet, och plats för spännande upptäckter. Vad döljer sig i kullen i Vång? Fynden av en av Sveriges största silverskatter, bronsmasker och guldgubbar indikerar att platsen är något alldeles särskilt. Området är fyllt av gravfält och söder om Vång ligger Hjortsberga, Blekinges gamla tingsplats. Däremellan finner vi landskapets enda slott, Johannishus. Det är möjligt att området var en centralort och därigenom föregångare till Ronneby, Blekinges största medeltida stad, dit resan går härnäst. På en höjd ligger den stora Heliga kors kyrka kvar som ett minne från stadens rika historia. Ronneby drabbades under den danska tiden hårt av Erik den XIV:s plundring men reste sig igen. När Karlskrona anlades försvann stadsprivilegierna men samtidigt upptäcktes surbrunnen och under 1800-talet blev Ronneby åter stad. Lunch serveras på restaurangen Ronneby café & matsal, inrymd i ett gammalt missionshus mitt i staden. Reseledare är **Mikael Henriksson**, 1:e antikvarie, och **Ola Palmgren**, antikvarie på Blekinge museum.

Hämtning vid respektive hotell från kl. 9.00. Återkomst kl. 16.00.

Pris: 395 kr inkl. moms

9.00 – 15.30

S 5 TVÅ STÄDER OCH EN FRED

Turen inleds med en rundtur i staden i buss som sedan styr kosan mot de forna dansk-svenska gränstrakterna i östra Blekinge, där vi kommer att besöka Kristianopel och Bröms. I Kristianopel, anlagd av danskarna 1599 och vars gatunät ännu minner om den äldsta renässansstadsplanen i Sverige, beser vi lämningarna efter den tid då staden var dansk gränsbefästning. Den lilla orten Bröms var platsen för förhandlingar och avtal mellan Danmark och Sverige, varav freden i Brömsebro 1645 är den mest kända. Efter lunch på charmiga Pensionat Stensvik vänder vi tillbaka mot Karlskrona via kustvägen, och gör ett uppehåll i Torhamn som ligger längst ut i det sydöstligaste hörnet av Blekinge.

Hämtning vid respektive hotell från kl. 9.00. Återkomst kl. 15.30.

Pris: 490 kr inkl. moms

9.00 – 15.00

S 6 »DET SKÖNASTE SIÖÖ-CASTELET UTI HELA EUROPA«

För den som inte vill lämna Karlskrona utan att ha tagit en tur till sjöss och närmare bekantat sig med de riktigt saltstänkta delarna av militärbasen, är turen till Kungsholms fort och Drottningkärs kastell ett måste. Dessa båda befästningar ligger på varsin sida av Karlskronas stora inlopp, där de i mer än tre hundra år vaktat staden – dock utan att ett enda skott avlossats i strid härifrån. Vi besöker den unika, venetianskt inspirerade rundhamnen, den botaniska parken och donjonens övre våningar. Drottningkärs kastell, där lunchen kommer att intas, ger en god uppfattning om

TID

1600-talets fästningsbyggarkonst. Det ritades av Erik Dahlbergh, som under dess uppförande förutsåg att ett vackrare kastell näppeligen skulle byggas någonstans i Europa. Av säkerhetsskäl behöver marinen ha personnummer och medborgarskap på de deltagare som anmäler sig. *Avfärd med båt från Fisktorget kl. 9.00. Återkomst kl. 15.00.*

Pris: 595 kr inkl. moms

S extra MARINMUSEUM

För den som vill disponera sin söndag fritt är ett besök på Marinmuseum ett gott alternativ. Museets storslagna galjonshall, med hänförande utsikt mot vattnet, är känd för många, men här finns också modellkammaren som ger en intressant inblick i 1700-talets ingenjörskonst, undervattentunneln från vilken man kan se det vrak som vilar på havsbotten under museet, utställningar och – inte minst – ubåtarna Hajen och Neptun. Intill museet ligger också det originella slup- och barkasskjulet, som uppfördes som förvaringsplats för flottans mindre båtar.

Öppettider kl. 10.00–16.00, inträde gratis.

Praktiska upplysningar

LOKALER

Invigningen och lördagens plenarföreläsning äger rum i Konserthuset, adress: Stortorget 16. Konserthuset ligger på 5–10 minuters promenadavstånd från övriga konferenslokaler och hotell. Övriga seminarier äger rum dels i Konserthuset, dels i First Hotel Statt och Karlskrona Konsthall.

REGISTRERING OCH KANSLI

Registrering till Historiedagarna äger rum på Konserthuset, med start fredag den 30 september kl. 10.00. Lunchbiljetter erhålles vid registreringen. Disken är bemannad under konferensen.

UTSTÄLLNING

Äger rum på Konserthuset. Vänligen kontakta DSH:s kansli för mer information.

KONFERENSAVGIFT

Två dagars föreläsningar och seminarier kostar 2 500 kr inkl. moms (2 188 kr inkl. moms för studerande).

Vi fortsätter succén från tidigare år! Anmäl fyra personer från samma arbetsplats samtidigt och betala endast för tre. Avgifter tillkommer för söndagens utflykter.

MÅLTIDER

Lunch, kaffe och mottagning den 30 september, samt kaffe, lunch och middag den 1 oktober ingår i konferensavgiften och serveras mot uppvisande av namnbrickan. Din namnbricka är ett kvitto på din betalning.

ANMÄLAN

Registrera din anmälan direkt på nätet. [Klicka här](#) för att komma direkt till sidan för anmälan

eller

skicka bifogad anmälningsblankett till HRG i Kalmar.
HRG Nordic
att. Svante Gustavsson
Sveaplan 1
392 33 Kalmar

De Svenska Historiedagarna lagrar personuppgifter i ett register. De kan användas för DSH:s och andras marknadsföring och undersökningar, för att du ska kunna få ta del av intressanta erbjudanden inom ämnet historia. Du kan när som helst tacka nej till sådana erbjudanden genom att kontakta DSH:s kansli.

RESOR OCH HOTELL

FLYG

HRG har förbokat flygstolar på SAS och BRA (fd Malmö Aviation) från Arlanda och Bromma till Ronneby och viceversa. Priset gäller enkelresor inkl. moms, flygskatter, 1 bagage à 20 kg samt busstransfer Ronneby-Karlskrona och viceversa.

Vi släpper osålda förbokningar onsdag 22 juni.

Torsdag 29 september

15.05 – 16.00	Arlanda – Ronneby	815 kr
18.05 – 19.00	Arlanda – Ronneby	2 035 kr

Fredag 30 september

08.05 – 09.20	Arlanda – Ronneby	845 kr
08.10 – 09.15	Bromma – Ronneby	1 200 kr

Söndag 2 oktober

13.30 – 14.35	Ronneby – Arlanda	1 290 kr
13.55 – 15.00	Ronneby – Bromma	1 315 kr
17.40 – 18.45	Ronneby – Bromma	1 435 kr
19.40 – 20.30	Ronneby – Arlanda	1 095 kr

TÅG

Restid från Stockholm är cirka 5 tim, från Göteborg cirka 4 tim och från Malmö knappa 3 timmar.

Enklast är att boka via egen resebyrå eller via hemsida www.sj.se eller www.oresundstag.se

HOTELL

Rum finns förbokade på 3 hotell.

Avstånd är cirka 10 minuters promenad till konferenslokalerna.

Väljer ni att boka hotell genom HRG blir ni tilldelade ett av följande hotell:

First Hotel Statt, Ronnebygatan 37-39, tel. 0455-555 50

First Hotel Ja, Borgmästaregatan 13, tel. 0455-555 60

Scandic Karlskrona, Skeppsgossegatan 2, tel. 0455-372 000

Skriv gärna i fritexten på anmälningssidan om ni önskar specifikt hotell.

Pris per person och natt inklusive frukost och moms

Enkelrum 1 190 kr

Del i dubbelrum 655 kr

DE SVENSKA HISTORIEDAGARNA

Är en ideell förening med syfte att skapa årligen återkommande tillfällen för kontakter mellan historiker, historielärare, företrädare för arkiv och bibliotek m.m. samt en historieintresserad allmänhet. Motsvarande företrädare för de nordiska länderna finns även bland föreningens samarbetspartners. De första historiedagarna ägde rum i Örebro 1994 efter en upptaktskonferens i stora Börssalen i Stockholm 1993.

MEDLEMMAR 2015/16

Arkiv Digital AD AB, Bokförlaget Atlantis, Bokförlaget Natur och Kultur, Carlssons Bokförlag, Centrum för näringslivshistoria, CLIO – den historiska bokklubben, Dialogos Förlag, Forum för levande historia, Föreningen Norden, Glerups Utbildning AB, Historielärarnas Förening, Historiska Media, Ingenjörfirman Rolf Insulander AB, Karolinska förbundet, Klackenbergs Böcker & Papper, Liber AB, Nordiska Museet, Norstedts Förlag, Personhistoriska Samfundet, Populär Historia, Pro Memoria, Sanoma Utbildning, Santérus Förlag, Statens Historiska Museer, Sten Westerberg & Co AB,

Studentlitteratur, Svensk Presshistorisk Förening, Svenska Historiska Föreningen, Svenska Humanistiska Förbundet, Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek, Sveriges Hembygdsförbund samt TAM Arkiv.

STYRELSE 2015/2016

Jur.kand. och civilekonom Dag Klackenbergs (ordförande), fil.pol.mag. Sten Westerberg (vice ordförande) fil.dr Lars Erik Hansen, lektor Hans Almgren, fil.dr och huvudredaktör Åsa Karlsson, professor Hans Albin Larsson, docent Peter Luthersson, fil.dr Lena Milton, professor Torbjörn Nilsson, professor Erland Sellberg, bokklubbchef Annika Törnquist och bokförläggare Torgny Wadensjö.

DSH KANSLI

Elisabeth Ahlberg
Box 5243, 102 45 Stockholm
Telefon: 0708-662 965
E-mail: info@dsh.se
Hemsida: www.dsh.se

De Svenska
Historiedagarna